

Міністерство освіти і науки України
Житомирський державний університет імені Івана Франка
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Київський національний університет театру, кіно і телебачення
імені І.К. Карпенка-Карого
Бурятський державний університет
Пермський державний університет

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК СОЦІОГУМАНІТАРНА ПРОБЛЕМА СУЧАСНОСТІ

Збірник матеріалів II Міжнародної науково-теоретичної конференції

від 17 грудня 2009 року

*За загальною редакцією
професора П.Ю. Сауха*

Житомир
Видавництво ЖДУ імені Івана Франка
2009

УДК 316.647.5+172.3
ББК 60.524.251+60.027+60.028.13
Т 52

Рекомендовано до друку вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка, протокол № 4 від 23 жовтня 2009 року

Редакційна колегія:

Саух П.Ю., доктор філософських наук, професор (керівник);
Герасимчук А.А., доктор філософських наук, професор;
Поліщук О.П., доктор філософських наук; професор кафедри;
Козловець М.А., кандидат філософських наук, доцент;
Ковтун Н.М., кандидат філософських наук;
Слюсар В.М., кандидат філософських наук.

Рецензенти:

Муляр В.І., доктор філософських наук, професор ЖДТУ;
Швидак О.М., доктор історичних наук, професор ЖДУ імені Івана Франка;
Староконь Є.Г., кандидат психологічних наук, доцент ЖВІ НАУ.

Толерантність як соціогуманітарна проблема сучасності:
Т 52 **II Міжнародна науково-теоретична конференція (17 грудня 2009 року):**
зб. матеріалів / за заг. ред. Сауха П.Ю. – Житомир: Видавничий центр
ЖДУ імені Івана Франка, 2009. – 324 с.

У матеріалах конференції розглядаються основні аспекти філософського осмислення феномена толерантності: розкривається функціонування поняття "толерантності" у філософській, соціологічній, культурологічній, релігієзнавчій, педагогічній літературі; з'ясовуються форми та механізми проявів толерантності у сферах політичної, соціальної, культурної, релігійної, етнічної, національної, екологічної буттєвості людини; осмислюється толерантність у межах міжкультурної і внутрішньо-культурної комунікації; з'ясовуються особливості функціонування толерантності в умовах полікультурності українського суспільства.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

УДК 316.647.5+172.3
ББК 60.524.251+60.027+60.028,13

© Колектив авторів, 2009

Вадим Слюсар,
кандидат філософських наук,
старший викладач
(Житомирський державний
університет імені Івана Франка)

Проблема війни у філософії Ернста Юнгера

Аналіз проблем толерантності у філософських науках передбачає вивчення не лише аспектів взаємовідносин між суб'єктами, а й ролі чинників, котрі викликають ворожнечу між ними та низку супутніх процесів, зокрема ескалація конфлікту, протистояння, зневажання, ігнорування один одного. Особливо актуальною проблемою для мислителів сучасності є війна, яка до XIX ст. була переважно засобом розв'язання конфлікту між двома сторонами, трансформувалася у засіб розв'язання соціальних конфліктів, набула світових масштабів. У др. пол. XX ст. вона постає у нових формах (наприклад, культурна, ідеологічна, економічна війна, "холодна" війна та гонка ядерних озброєнь), ставши якісною характеристикою буття людини сучасності. Осмислення ролі війни знайшло своє відображення у низці філософських концепцій, зокрема у концепції "гештальту робітника" видатного німецького мислителя Е. Юнгера. Е. Юнгер ставить поняття "війна" в один ряд з такими поняттями як "робітник", "володарювання", "гештальт", "мобілізація", "раса", "вид-раса", "техніка", "новий порядок" та надає їм, на думку В. Жмира, позитивного змісту і навантаження [1, 20]. Опозицію миру та війни як складової "діагностики епохи", здійсненої у філософській рефлексії Е. Юнгера, варто розглядати через поняття, які продовжують категоріальний ряд, висхідний від античного Еросу. До них відомий німецький філософ відносить "кров", "вогонь", "жах", "біль". Але лише біль є ключем до миру, оскільки тоді мир актуалізується як носій загрози.

Е. Юнгер у своїх працях "маскулінізує" та індивідуалізує війну, приписуючи їй чоловічі риси та героїчні характеристики (мужність, самовідданість, честь тощо), які втратили свою актуальність у новітніх війнах. Мислитель наголошує на необхідності реалізації чоловічої, варварської, фізичної боротьби як внутрішнього переживання, де "внутрішнє" мислиться у контексті ніцшеанського "усвідомлення" ("Verinnerlichung"), а переживання як одухотворення та сублімація боротьби.

Війна за Е. Юнгером є тим, що робить людей та їх час тим, що вони є насправді, вона втілює в собі Бога –Творця –Батька та Вихователя, переходячи на особливий рівень святого і божественного, котрий позначається народженням "нової людини". Водночас війна постає як ритуал ініціації, коли ціле покоління виходить з темного і сірого життя, проходить через ворота і прямує до світлого, загартовуючись, його солдати відчують війну, стають її складовою, переходячи до стану мучеників, готових з найглибшими переконаннями померти задля війни. Таким чином, війна постає як перетворення, повернення, регрес до варварської форми існування людини, саме така дика сутність людини і є першопричиною воєн. Але початок війни, який призводить до загибелі цивілізації, супроводжується водночас процесом народження "нової людини", а, отже, і початком нової епохи, нової цивілізації, але точніше нового циклу її розвитку. Однією з рис "нової людини" є її тотальна ідентифікація з технікою та породження глибинних інстинктів, захопленя, рефлексів.

У праці "Війна як внутрішнє переживання" Е. Юнгер визначає війну як батька, котрий виховав людей, готових до одвічної боротьби, адже війна, за образним висловом філософа, є віссю до вібруючого колеса життя, яке обертається у кожній людині, війна надає життю форму і сенс [2]. Солдати ж, які внутрішньо переживають війну, репродукують її з

метою щось творити, що призводить до освячення як війни, так і усього солдатства.

Е. Юнгер, з одного боку прославляє солдатство, певною мірою секуляризуючи його, надаючи йому статусу чи не найважливішого фактору розвитку суспільства. Але з іншого боку, "внутрішнє переживання" є спробою виправдання війни, надання їй конкретного змісту, сенсу, окреслення її необхідності. Це може пояснити передусім суспільними та геополітичними процесами, які тривали в Німеччині у 20-30-ті роки ХХ ст., у період між двома світовими війнами, коли ідея війни утверджувалась не лише як спосіб розв'язання конфліктів між державами, передусім як спосіб існування людини у ворожому для неї світу. Ворожість проявляється у механізації багатьох сфер життєдіяльності, посиленні у соціальних процесах ролі природного відбору, утвердження політичних засобів під час розв'язання конфлікту поколінь.

Список використаної літератури:

1. Жмир В. Ернст Юнгер – хто він? / В. Жмир // Філософська думка. – 2008. – № 1. – С. 15 – 35.
2. Jünger E. Der Kampf als inneres Erlebnis, in: Sämtliche Werke. – Band 7. Essays I. Klett-Cotta-Stuttgart, 1980. – S. 9-103.

